

future teachers during their training to social and pedagogical activities in of primary school. The researcher proved promising areas for further research studies of the problem.

Key words: professional education, social and educational activities, research work of students, personal creativity.

УДК: 371. 3: 37. 018. 5: 004
ББК: 74. 24 (4 Укр) 731. 18

Марія Веркалець

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ СІЛЬСЬКОЇ ШКОЛИ І СТУПЕНЯ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ДО АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ

У статті порушено питання щодо інформатизації освітнього простору сільської школи І ступеня. Проаналізовано навчальний процес із використанням комп'ютерної підтримки та особливості впровадження комп'ютерних технологій у загальноосвітній школі в сільській місцевості. Описано умови забезпечення ефективності навчання за допомогою комп'ютера.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), інформатизація освіти, сільська школа.

Постановка проблеми. XXI століття – ера інформації. Інформатизація поступово охоплює всі сфери життєдіяльності людини. Відповідно до умов істотного зростання впливу інформації на життя людей один із його важливих напрямів у сучасному суспільстві торкається системи освіти: комп'ютер із об'єкта вивчення перетворюється у високоефективний багатофункціональний потужний засіб навчання дітей та молоді.

Знання стають зачораз доступнішими для тих, хто ними оволодіває, отож переосмислюється самоцінність знань. Натомість зростає значення умінь здобувати, переробляти інформацію, одержану з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку і самовдосконалення людини.

На інформатизації сільської школи як самостійному процесі, а також як частині процесу інформатизації всієї системи освіти, наголошено в Концепції інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп'ютеризації сільських шкіл, яку затверджено Колегією МОНУ від 27 квітня 2001 р. В нормативному документі зазначається, що процес освіти в сільській школі повинен включати інформатизацію процесу навчання та виховання [5, с. 1].

Необхідною умовою на даному етапі реформації освітнього простору є впровадження нових принципів вивчення інформатики як фундаментальної науки та загальноосвітньої дисципліни. Початкова ланка освіти є важливою для вивчення інформатики, і, відповідно, потребує особливої модернізації. Галузь “Технології” в інтеграції з іншими освітніми галузями є базовою для молодших школярів задля успішного опанування практичними навичками користування сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) з метою розв'язування життєвих та навчальних завдань. Програма “Сходинки до інформатики” для 2-4 класів, яку спрямовано на реалізацію мети і завдань освітньої галузі “Технології”, є підготовчим курсом. Він передує ширшому і глибшому вивченню базового курсу інформатики в середній школі.

Аналіз актуальних досліджень. Питання інформатизації освітнього простору досліджували відомі українські науковці – В. Биков, В. Богословський, Г. Бойченко, Р. Гіляревський, Р. Гуревич, Ю. Драгнев, Л. Петухова. Сільська школа є об'єктом теоретичного аналізу багатьох педагогів, зокрема П. Блонського, О. Духновича, Г. Іванюк, К. Ушинського, С. Шацького. Особливості професійної підготовки вчителя початкової школи розкрито в працях Н. Бібік, В. Бондара, М. Вашуленка, І. Зязюна, Л. Коваль, І. Онищенко, О. Савченко, Л. Хомич, а також А. Хуторського.

Метою статті є аналіз умов забезпечення ефективності навчальної діяльності в процесі інформатизації освітнього простору сільської школи I ступеня з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до змін, у суспільстві після впровадження інформатизації, необхідним стає переосмислення змісту початкової освіти. Відповідно до Закону України про Концепцію Національної програми інформатизації процес інформатизації початкової освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання й тестування, що дасть можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог.

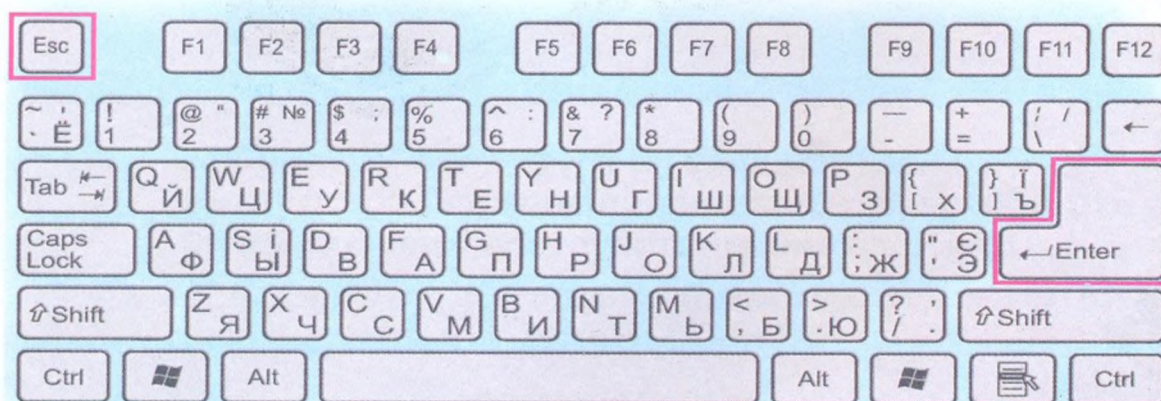
Для кращого розуміння порушеної нами теми, необхідно визначити основні її поняття. Згідно із Законом України про Концепцію Національної програми інформатизації **процес інформатизації** – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки. Відповідно **інформатизація освіти** – це процес впровадження в освіту інформаційних знань, методів, технологій [4, с. 1].

М. Ватковська у своїх працях подає визначення поняття **сільська школа**, якими будемо послуговуватись у дослідженні. **Сільська школа** – це сукупність різних типів і видів загальноосвітніх закладів, які розташовані в сільській місцевості, є різноманітними за наповнюваністю, територіальним розташуванням, соціальним оточенням, національним складом та працюють на задоволення освітніх потреб дітей і виконують специфічну задачу трудової підготовки школярів, а також соціокультурну та соціально-педагогічну функції [1, с. 11]. Відповідно, **інформатизація освітнього простору сільської школи** є використанням педагогами та учнями інформаційних знань, методів, технологій в її навчально-виховному процесі.

Інформатизація освітнього простору сільської школи є відносно самостійним і одним з найважливіших напрямів освітянських реформ в Україні. Вона охоплює всі ступені загальноосвітнього закладу, однак початкову ланку особливим чином. Йдеться про застосування ІКТ на уроці в початковій школі, що передує вивченню власне інформаційних технологій або навіть інформатики з такого раннього віку. Потрібно зазначити, що в Державному стандарті початкової загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462, передбачено ознайомлення дітей з основами комп'ютерної грамотності, виховання готовності до розв'язання побутових питань шляхом застосування алгоритмів виконання технологічних завдань та навичок технологічної діяльності у практичних

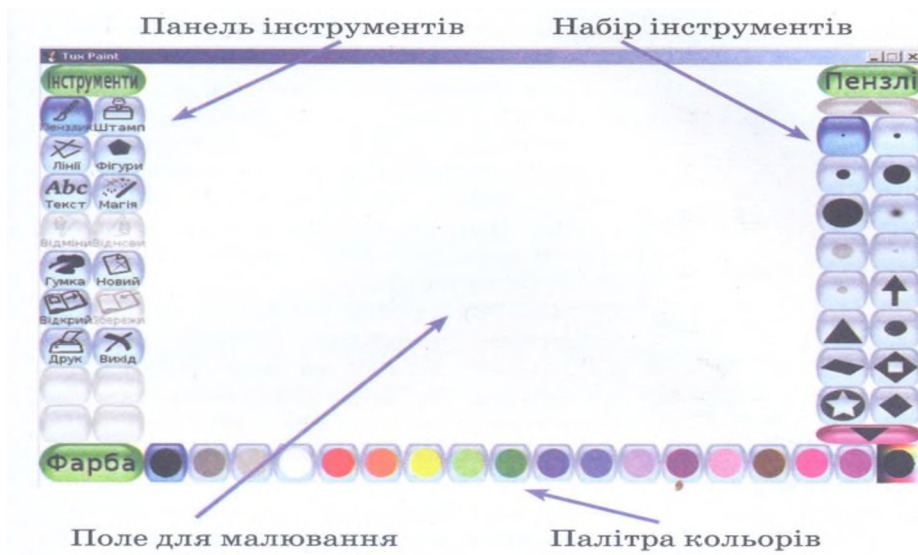
ситуаціях, що віднесено до освітньої галузі “Технологія”, змістова лінія ознайомлення з інформаційно-комунікаційними технологіями [3, с. 38]. Проте в змісті цієї освітньої галузі та результатах навчання відповідні знання, уміння та навички не відображено. Крім того, тижневий обсяг навчальних годин, передбачений на забезпечення освітньої галузі “Технології” незначний: в 1-му класі – 1 година, в 2-4-х класах – по 2 години, цей час розподіляється між предметами “Трудове навчання” та “Сходинки до інформатики”. Отож, ознайомлення з основами комп’ютерної грамотності може відбуватися в межах вивчення інших освітніх галузей та за рахунок годин варіативної складової навчального плану. Такий підхід закладено в “Концепції інформатизації загальноосвітніх закладів, комп’ютеризації сільських шкіл” [7, с. 31].

Навчальний курс “Сходинки до інформатики” ознайомлює молодших школярів із комп’ютером, формує комп’ютерну грамотність дітей, необхідну для їх успішної життєдіяльності. Вже в 2 класі учні вивчають клавіатуру, ознайомлюються із клавішами та їх призначенням. На малюнку 1 зображено, як з допомогою підручника вчитель демонструє дітям об’єкт вивчення.

Мал. 1. Ознайомлення дітей із клавішами Enter та Esc [6, с. 50].

На сучасному етапі розвитку освіти в сільській місцевості загальноосвітні школи залишаються недостатньо забезпеченими комп’ютерами. Вчителі початкових класів не мають можливості сповна навчити дітей інформатики. Вони обмежені лише роботою з підручником через відсутність спеціальних кабінетів. Проте, вивчаючи конкретні комп’ютерні програми, необхідною є безпосередня робота з комп’ютером. Для того, щоб учні краще засвоїли навчальний матеріал, щоб здобули практичні уміння та навички, вони повинні самостійно попрацювати із вивченою інформаційною програмою. Молодшим школярам притаманний високий рівень цікавості, енергійності, емоційності, а комп’ютерні програми для них є куди значно цікавішими. Зокрема, на малюнках 2 і 3 подано заняття “Сходинки до інформатики” в 2 класі, на якому діти ознайомлюються із програмою Tux Paint.

Мал. 2. Ознайомлення із програмою Tux Paint [6, с. 113].

Мал. 3. Засвоєння знань, умінь та навичок роботи з програмою Tux Paint [6, с. 120].

Як зазначалось вище, на вивчення курсу “Сходінки до інформатики” навчальною програмою виділено невелику кількість годин. З’являється потреба впровадження ІКТ під час вивчення інших дисциплін. Такий підхід до навчання реалізує міжпредметний зв’язок, що значно підвищує ефективність навчальної діяльності. Зокрема, на малюнку 4 подано завдання з української мови, які слід виконувати за допомогою комп’ютера.

Працюємо за комп'ютером

Сьогодні ти працюватимеш з навчально-розвивальною програмою **Збери прислів'я**. Твоє завдання — зібрати у верхній частині екрана відоме прислів'я. Для цього потрібно правильно вказати кількість голосних і приголосних звуків у словах, що з'являтимуться у нижній частині екрана. Будь уважним!

ЩО ПОСІЄШ, ТЕ Й

ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ **ПОЖНЕШ**
 ГОЛОСНИХ ЗВУКІВ

ГОТОВО

Запитання і завдання

- Які з наведених буквосполучень *ка, на, вл, му, кр, яс, при* не можна назвати складом?
- Прочитай речення, в якому пропущені букви, що позначають голосні звуки:

К_т_л_с_т_рб_з_вл_к_г_г_рб_, _в_т_й_т_рб_хл_б,
с_ль_, п_л_н_ц_.

Мал. 4. Комбіноване завдання з української мови та інформатики [6, с. 145].

Поряд із проблемою нестачі комп'ютерної підтримки, існує ще й проблема забезпечення школи в сільській місцевості педагогами з належною професійною підготовкою. Відповідно до прийнятої 4 лютого 1998 року концепції інформатизації суспільства в Україні, мета освіти полягає у використанні нових інформаційних технологій, радикальному підвищенні ефективності й якості підготовки фахівців до рівня, досягнутого в розвинутих країнах, тобто підготовки кадрів із новим типом мислення, які відповідають вимогам інформаційного суспільства [5, с. 1].

Перед учителем початкових класів постає якісно нове освітнє завдання – навчити молодших школярів орієнтуватися в інформаційно-освітньому просторі. Для розв'язання цього завдання потрібен фахівець нової формації зі сформованою інформаційною компетентністю, педагог, який орієнтується в освітніх інноваціях, обізнаний із сучасними інформаційними технологіями, володіє комп'ютерними засобами та готовий до самостійного вивчення нових програмних продуктів. Отож, виникає питання модернізації процесу професійної підготовки учителів початкових класів у педагогічних ВНЗ з метою формування їхньої готовності до впровадження ІКТ в майбутню педагогічну діяльність [2, с. 138].

Висновок. Проаналізувавши вищезазначене, можна сформулювати проблеми, які супроводжують навчально-виховний процес сільської школи I ступеня в умовах інформатизації освіти. Нижче подаємо їхній перелік:

1. У навчальній програмі надано недостатню кількість годин на вивчення курсу “Сходинки до інформатики”.
2. У школах все ще нестаче комп’ютерної підтримки та належно оснащених кабінетів інформатики.
3. Педагоги вирізняються низьким рівнем професійної інформаційної підготовки.

Вважаємо, що вирішення означених проблем надасть новий спектр можливостей для покращення ефективності навчально-виховного процесу в умовах інформатизації освітнього простору сільської школи I ступеня.

Перспектива дослідження. Інформатизація освітнього простору сільської школи I ступеня як наукова проблема потребує подальшого дослідження, оскільки сучасні навчальні заклади все ще не забезпечено не лише належною комп’ютерною підтримкою, а й кваліфікованими кадрами, спроможними її використовувати у навчальному процесі.

1. Ватковська М. Соціально-педагогічні умови модернізації сільської школи / М. Ватковська // Директор школи ліцею гімназії. – 2007. – №1-2. – С. 11.
2. Веркалець М. Інформатизація освітнього простору початкової школи: до аналізу проблеми / М. Веркалець // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. Івано-Франківськ. – 2014. – Випуск LI. – 138 с.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова освіта. – 2011. – № 18 (594). – С. 12.
4. Закон України від 04.02.1998 р. № 75/98 “Про концепцію Національної програми інформатизації”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/928/2000>
5. Концепція інформатизації загальноосвітніх навчальних закладів, комп’ютеризації сільських шкіл, затверджена Колегією МОНУ від 27 квітня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP010436.html
6. Ломаковська Г. Сходинки до інформатики: підруч. для 2 кл. загальноосвіт. навч. закладів / Г. Ломаковська, Г. Проценко, Й. Ривкінд, Ф. Рівкінд. – К.: Видавничий дім “Освіта”, 2012. – 160 с.
7. Співаковський О. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: навч.-метод. посібник для студентів напряму підготовки “Початкова освіта”/О. Співаковський, Л. Петухова, В. Коткова – Херсон. – 2011. – 267 с.

The article is devoted to issue of informatization of educational area of the rural school of the first degree. It analyzes the learning process by using computer support and features the introduction of computer technology in the secondary schools on the rural areas. It defined basic conditions for effective learning by using a computer.

Key words: *Information and Communication Technology (ICT), informatization of education, the rural school.*

УДК 378.13:371+81’26
ББК 81.2 УКР-923

Ірина Гуменюк

ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)”

Стаття присвячена аналізу функціональних можливостей змістового наповнення дисципліни “Українська мова (за професійним спрямуванням)” щодо формування основ